GGD Zuid Limburg op koers

Inhoudsopgave

Jaaroverzicht 2023 ..... **4**

Mirjam Clermonts, voorzitter Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur & Frank Klaassen, directeur-bestuurder 5

Concern **6**

De organisatie 6

Het dienstverleningspakket 7

Organisatieontwikkeling 8

Personeel 8

Trends 10

Programma GGD **13**

Erica Jaegers, bestuurslid Algemeen Bestuur & wethouder van de gemeente Vaals 14

Trendbreuk, GALA en IZA: gezondheid centraal 15

Pascalle Metsemakers en Bram Seetsen, COVID en VIPP-coördinatoren 17

Infectieziektebestrijding 19

Trends 21

Seksuele gezondheid 23

Trends 25

Hygiëne en Inspectie 27

Trends 29

Medische Milieukunde 31

Trends 33

Publieke gezondheid 34

Trends 37

Sociaal Medische Advisering 38

Trends 39

Openbare geestelijke gezondheidszorg 40

Trends 41

Forensische Geneeskunde 42

Trends....43
GHOR....44
Trends....47
Rekening van baten en lasten 2023 GGD....48
Programma Jeugdgezondheidszorg....49
Hananja Boonen, Staf-arts / Arts M+G / Jeugdarts....50
Jeugdgezondheidszorg....51
Trends....53
Rekening van baten en lasten 2023 JGZ....55
Programma Veilig Thuis....56
Veilig Thuis....56
Trends....58
Rekening van baten en lasten 2023 VT....59

Jaaroverzicht 2023

Welkom!

Fijn dat u belangstelling toont in de werkzaamheden die de GGD Zuid Limburg (GGDZL) in 2023 heeft uitgevoerd.

Informatie over de GGD als organisatie leest u bij Concern. Een overzicht van onze diensten vindt u bij de drie programma's: GGD (bevat o.a. de wettelijke taken), Jeugdgezondheidszorg en Veilig Thuis. Een overzicht van de werkzaamheden die de GGD in het kader van de coronapandemie heeft verricht, leest u bij het programma GGD, onder COVID-19. Laat ons weten wat u vindt en laat uw compliment of suggestie achter. Veel leesplezier.

Mirjam Clermonts, voorzitter Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur & Frank Klaassen, directeur-bestuurder

"De GGD functioneert als de spin in het web"

"Als je ziet waar we vandaan komen, dan kun je vaststellen dat het takenpakket van de GGD de laatste jaren enorm is verbreed", zegt Mirjam Clermonts. "Ik ben heel blij met de positie die de GGD in het zorgnetwerk verworven heeft. De GGD functioneert als de spin in het web en weet voor alle componenten de noodzakelijke verbindingen te leggen. Neem bijvoorbeeld de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA): daarin kunnen we als regio niet zonder de regierol van de GGD. En die rol heeft de GGD goed op zich genomen."

Hoewel ze zich als bestuurder richt op de organisatie van processen, ligt haar hart nog altijd bij de zorg, omdat ze hier jarenlang in werkte. "Ik zie dat gezondheid en preventie nu nadrukkelijk op het netvlies van lokale bestuurders staan. De Trendbreuk-aanpak is het fundament geweest van het regionale gezondheidsbeleid. Het besef dat we het samen moeten doen, leeft breed. Want gezondheid stopt niet bij de gemeentegrens, het is een regionale opgave. Wat ik in 2023 verder heb gemerkt is dat de verkiezingen van 2022 dankzij de komst van nieuwe bestuurders veel nieuwe energie in het Algemeen bestuur hebben gebracht. Dat vind ik een groot winstpunt. Zij stellen vragen over wat we doen en waarom we dat zo doen en dat is goed."

De GGD in de rol van verbinder is essentieel, vindt ook Frank Klaassen. "Als we de gezondheid van mensen willen bevorderen is het belangrijk om de sociaaleconomische verschillen terug te dringen. Want een laag inkomen, lage opleiding en ongezonde leefomgeving hebben een negatieve invloed op de gezondheid van mensen. Het is zodoende belangrijk om de preventieve aanpak te koppelen aan de maatschappelijke beweging gericht op gelijke kansen", zegt hij. "Dat moeten we niet doen vanuit de zorg, maar we moeten wel de verbinding leggen met de zorg. In de coronacrisis hebben we al laten zien dat we de buitenwereld én zorgpartijen goed kennen; als GGD kunnen wij die werelden heel goed met elkaar verbinden.

In 2023 zijn we daar ook volop mee bezig geweest, een rol die de gemeenten ons gunnen. We blijven natuurlijk zoeken naar manieren om die rol zo goed mogelijk vorm te geven. Daarin bouwen we voort op de basis die we hiervoor al eerder hebben gelegd. Zoals het verbinden van praktijk, beleid en wetenschap en de Trendbreukbeweging. Dat zijn concepten die we mede te danken hebben aan Fons Bovens, die in 2023 met pensioen is gegaan. Een echte verbinder. Met hem is een autoriteit vertrokken, maar we blijven de komende jaren voortbouwen op de concepten die met hem zijn vormgegeven."

Concern

De organisatie

De GGD kent in 2023 drie programma's, te weten: GGD, Jeugdgezondheidszorg en Veilig Thuis.

De taken van de GGD staan beschreven in het dienstverleningspakket en hebben een wettelijke grondslag in respectievelijk de Wet publieke gezondheid en de Wet maatschappelijke ondersteuning.

Het dienstverleningspakket

De GGD Zuid Limburg is de gezondheidsdienst van de 16 gemeenten in Zuid-Limburg. Onderstaande diensten voert de GGD voor deze gemeenten uit. Alle diensten hebben een wettelijke basis. Het dienstverleningspakket sluit aan op de ambities uit de regionale nota gezondheidsbeleid 2020-2023: 'Zuid springt eruit' .

Organisatieontwikkeling

De veranderingen in onze maatschappij lijken steeds sneller te gaan. De GGD verandert natuurlijk mee om een antwoord bieden op de huidige maatschappelijke thema's en uitdagingen. We willen kunnen inspelen op de snelle veranderingen die vaak ook een onzeker karakter kennen. Onze ontwikkelopgave pakken wij in samenhang op via GGD Canvas. Begin 2023 is de GGD gestart met ontwerpsessies over de organisatiestructuur, waarin collega's zijn uitgenodigd om vanuit verschillende invalshoeken mee te denken over de (nabije) toekomst van de GGD. Daarnaast biedt GGD Canvas de gelegenheid om ook informeel en vrijblijvend met elkaar het goede gesprek aan te gaan, over ons werk en onze opdracht.

Mede in het kader van het Canvastraject is de methodiek van Strategische Talent Ontwikkeling (STO) in 2023 gestart. Daarmee komt er meer inzicht in de talenten, wensen, ambities en ontwikkelpunten van medewerkers zodat er gerichte acties uitgezet kunnen worden om talenten van mensen te benutten en hen te behouden voor de organisatie.

Personeel

De afgelopen jaren hebben ons geleerd dat we als organisatie voorbereid dienen te zijn op de 'constante' factor: verandering. Als organisatie willen we klaar staan voor onze maatschappelijke opdracht waarin we zien dat de aandacht voor preventieve gezondheid en daarmee de centrale rol van de GGD Zuid Limburg (GGDZL) hierin veel kansen en uitdagingen biedt . De visie van de organisatie op Personeel en Talent Ontwikkeling (PTO) is gebaseerd op deze continue verandering en daarom investeren wij volop in vitale, professionele én wendbare medewerkers.

Als organisatie voor mensen en door mensen zijn de medewerkers ons grootste goed en is investeren in kwalitatief goed personeel essentieel voor de basis van ons bestaan. Onze medewerkers *zijn* de GGD Zuid Limburg en alleen met hen maken we het verschil en zijn we in staat onze ambitie te verwezenlijken. Het is nu en in de toekomst van groot belang voor (de continuïteit van) onze organisatie om te investeren in mensen. Investeren in zowel het vinden en selecteren van de juiste persoon voor de juiste functie alsook investeren in het behouden van goede medewerkers en het optimaal inzetten van hun talenten.

De huidige (en toekomstige) arbeidsmarkt zorgt hierbij voor de nodige uitdagingen. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven.

Onze GGD staat voor een inclusieve samenleving. Ook onze GGD streeft ernaar meer divers en inclusiever te zijn. In 2023 heeft de GGDZL het Charter Diversiteit en Inclusie ondertekend.

Informatisering en automatisering

Het leveren van gedegen en betrouwbare gezondheidsinformatie is essentieel voor de uitvoering van GGD-taken en voor het gezondheidsbeleid van gemeenten. Het ontsluiten van deze data vraagt met nieuwe technologische mogelijkheden steeds meer van de organisatie. Ook de patiëntengegevens moeten te allen tijde beschikbaar zijn en tegelijkertijd optimaal beveiligd zijn opgeslagen. In 2023 is er veel geïnvesteerd in informatie en security om te voldoen aan wettelijke en kwaliteitseisen.

Trends

Fte (aantal per jaar)

2020	626
2021	640
2022	638
2023	486

Medewerkers (aantal per jaar)

2020	768
2021	768
2022	769
2023	629

Ziekteverzuim (Percentage)

2020	6,1
2021	5,4
2022	6,9
2023	5,6

Klachten van cliënten (aantal per jaar)

	Via klachten-functionaris	**Klachten commissie**
2020	192	4 (3 gegrond)
2021	950[1]	15 (1 gegrond)
2022	405[2]	9 (0 gegrond)
2023	125[3]	5 (1 afgerond)

[1] *851 klachten hadden betrekking op de Covidorganisatie*

[2] *235 klachten hadden betrekking op de Covidorganisatie*

[3] *waarvan nog 2 voor ambulancezorg en 19 klachten over Covid uitvoeringsorganisatie*

Balans per 31 december 2023 (voor resultaatbestemming 2023)

BALANS GGD Zuid Limburg	*31 december 2023 in €*	*31 december 2022 in €*
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Investeringen met economisch nut	15.354.229	24.259.112
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	207.469	207.469
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	6.916.667	-
	7.124.136	207.469
Totaal vaste activa	22.478.365	24.466.581
Vlottende activa		
Voorraden	11.384	88.353
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar:		
Vorderingen op openbare lichamen	3.672.956	2.128.581
Schatkistbankieren	4.175.510	2.532.581
Rekeningen courant	9.371	9.371
Overige vorderingen	2.500.293	2.658.209
	10.358.130	7.328.742
Liquide middelen		
Kas	2.058	1.621
Bank	973.871	1.511.541
	975.929	1.513.162
Overlopende activa		
Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen	956.707	718.016
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.879.319	2.224.606
	2.836.026	2.942.622
Totaal vlottende activa	14.181.469	11.872.879
TOTAAL ACTIVA	**36.659.834**	**36.339.460**

	31 december 2023 in €	*31 december 2022 in €*
PASSIVA		
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	-21.042	1.739.708
Bestemmingsreserves	30.485	106.485
Gerealiseerde resultaat	1.097.887	-1.697.412
	1.107.330	148.781
Voorzieningen		
Voorzieningen ter egalisering van kosten	918.688	1.369.791
Vaste schulden met een rente typische looptijd van langer dan één jaar:		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	15.179.167	17.245.833
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar:		
Kasgeldleningen	5.000.000	1.500.000
Rekeningen courant	437.258	501.634
Overige schulden	8.673.946	9.750.676
	14.111.204	11.752.310
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd	-	2.029.619
Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	5.179.947	3.793.126
Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	163.498	-
	5.343.445	5.822.745
Totaal vlottende passiva	14.111.204	11.752.310
TOTAAL PASSIVA	**36.659.834**	**36.339.460**

Rekening van baten en lasten 2023

GGD Zuid Limburg	*Rekening 2023 in €*	*Rekening 2023 in €*	*Rekening 2023 in €*	*Rekening 2023 in €*	*Begroting na wijzigingen 2023 in €*	*Rekening 2023 in €*	*Begroting na wijzigingen 2023 in €*	*Rekening 2023 in €*	*Begroting na wijzigingen 2023 in €*	*Rekening 2023 in €*	*Begroting na wijzigingen 2023 in €*
Individueel	*Programmalijn GGD onderdeel: COVID-19/MPX/Oekraïne*	*Programmalijn GGD onderdeel: GHOR*	*Programmalijn GGD onderdeel: GGD Regulier*	*Programmalijn GGD totaal: COVID-19/MPX/ Oekraïne - GHOR - GGD Regulier*	*Programmalijn GGD totaal: COVID-19/MPX/ Oekraïne - GHOR - GGD Regulier*	*Programmalijn Veilig Thuis*	*Programmalijn Veilig Thuis*	*Programmalijn Jeugd gezondheidszorg*	*Programmalijn Jeugd gezondheidszorg*	*Totaal programmalijnen: GGD, Veilig Thuis en JGZ*	*Totaal programmalijnen: GGD, Veilig Thuis en JGZ*
Baten											
Bijdragen gemeenten	-	1.175.337	7.493.255	8.668.592	8.814.129	7.989.087	7.989.086	19.112.227	19.112.216	35.769.906	35.915.431
Tarieven Gemeenten	-	-	2.153.883	2.153.883	3.236.000	14.145	-	1.191.974	1.054.000	3.360.002	4.290.000
Plusproducten bijdragen	-	-	768.360	768.360	-	-	-	-	-	768.360	-
Bijdrage Rijk/Provincies	3.116.865	1.613.758	2.314.336	7.044.959	8.647.000	-	-	950.213	242.000	7.995.172	8.889.000
Inkomsten NZA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige bijdrage	19.562	225.631-	11.478.570	11.272.501	1.450.000	9.500	-	870.114	891.000	12.152.115	2.341.000
Incidentele opbrengsten	-	10.855	102.478	113.333	97.000	326	-	9.225	-	122.884	97.000
Totale baten	**3.136.427**	**2.574.319**	**24.310.882**	**30.021.628**	**22.244.129**	**8.013.058**	**7.989.086**	**22.133.753**	**21.299.216**	**60.168.439**	**51.532.431**
Lasten											
Personeelslasten	1.622.846	1.262.212	14.707.985	17.593.043	14.117.824	5.391.461	6.499.798	14.727.335	14.848.388	37.711.838	35.466.010
Huisvestingslasten	1.188.838	32.599	1.209.057	2.430.494	1.316.000	342.635	98.000	1.849.126	1.518.300	4.622.256	2.932.300
Afschrijvingslasten	-	-	15.533	15.533	7.000	-	-	128.023	96.000	143.556	103.000
Rentelasten en Bankkosten	-	169	52.997	53.166	5.000	-	-	20.802	-	73.968	5.000
Beheers en adm. lasten	130.957	186.891	995.187	1.313.035	437.500	91.025	60.500	132.571	147.000	1.536.631	645.000
Lasten vervoermiddelen	28.244	59.480	3.470-	84.254	250.000	-	-	71	-	84.325	250.000
Lasten Automatisering	67.358	105.352	861.082	1.033.792	1.097.000	100.039	60.000	331.423	228.000	1.465.254	1.385.000
Lasten medische middelen	98.184	-	745.060	843.244	543.000	-	-	105.911	61.000	949.155	604.000
Lasten uitvoering derden	-	236.029	1.125.723	1.361.752	373.000	-	-	19.963	2.000	1.381.715	375.000
Incidentele lasten	-	-	182.410	182.410	96.000	-	-	1.781	-	184.191	96.000
Totale lasten	**3.136.427**	**1.882.732**	**19.891.564**	**24.910.723**	**18.242.324**	**5.925.160**	**6.718.298**	**17.317.006**	**16.900.688**	**48.152.889**	**41.861.310**
Algemene dekkingsmiddelen	**-**	**-**	677.192	677.192	650.000		**-**		**-**	**677.192**	650.000
Overhead	-	691.587	3.781.932	4.473.519	4.651.805	2.041.869	1.270.788	5.079.467	4.398.528	**11.594.855**	10.321.121
Resultaat vóór VPB en vóór bestemming	**-**	**-**	**1.314.578**	**1.314.578**	**-**	**46.029**	**-**	**262.720-**	**-**	**1.097.887**	**-**
Vennootschapsbelasting boekjaar	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Ontrekkingen aan reserves gedurende het jaar*	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Gerealiseerde resultaat	**-**	**-**	**1.314.578**	**1.314.578**	**-**	**46.029**	**-**	**262.720-**	**-**	**1.097.887**	**-**

De jaarrekening laat een positief resultaat zien van € 1,1 miljoen. Het Dagelijks Bestuur van de GGD stelt voor, mede op advies van de Financiële Commissie, hiervan € 0,6 miljoen te bestemmen in de algemene reserve en € 0,3 miljoen in de bestemmingsreserve. Formele besluitvorming vindt plaats in het Algemeen Bestuur van 24 april.

Programma GGD

Als inwoner van Zuid-Limburg kunt u voor veel verschillende onderwerpen bij de GGD terecht. Bijvoorbeeld bij vragen over gezondheid, gezond opgroeien en seksualiteit. Voor vaccinaties voor ziektes als kinkhoest, bof en baarmoederhalskanker. Maar ook voor onderzoek naar seksueel overdraagbare aandoeningen of als u wordt geconfronteerd met de woningvervuiling van uw buurman. Ook staat de GGD klaar om in te schatten of de stank in uw woonomgeving van invloed is op uw gezondheid of dat de rook van een brand schadelijke stoffen bevat.

In dit programma leest u meer over de uitvoering van de wettelijke taken uit de Wet publieke gezondheid en vindt u informatie over trendbreuk, GALA en IZA als nieuwe opgave voor de GGD, versterking infectieziektebestrijding, gezonde leefomgeving, de ondersteuning van personen met verward gedrag en de forensische geneeskunde.

Erica Jaegers, bestuurslid Algemeen Bestuur & wethouder van de gemeente Vaals

"De GGD is een krachtige samenwerkingspartner"

Bijna twee jaar is Erika Jaegers wethouder in Vaals en lid van het Algemeen Bestuur van de GGD. "Een krachtige samenwerkingspartner", is haar ervaring. Om daar aan toe te voegen dat 2023 het jaar was waarin die samenwerking echt intensiever is geworden. "De gemeenten kregen in 2023 heel wat te verstouwen met het Gezond en Actief Leven Akkoord. De GGD heeft daarin de regierol genomen in Zuid-Limburg. Dat wordt landelijk gezien als voorbeeld, want het gaat echt niet overal zo."

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) werd vastgesteld door Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars en is bedoeld om mensen te helpen zo lang mogelijk gezond te blijven. GALA draait dus om preventie; er werden veertien thema's vastgesteld die variëren van valpreventie tot het verminderen van de gezondheidsachterstand. De gemeenten krijgen geld voor deze thema's, maar moesten daarvoor wel een plan van aanpak opstellen. "De plannen van de gemeenten in Zuid-Limburg zijn allemaal akkoord bevonden. Het verschil met veel andere plekken in Nederland is dat we hier hebben afgesproken om thema's deels lokaal én deels regionaal op te pakken. Want op een aantal thema's kun je meer bereiken door gelden samen in te zetten. De GGD neemt hierin echt de regie en blijft het proces aanjagen."

Dat geldt ook voor de Trendbreukbeweging, zegt Erika Jaegers, die onder andere gezondheid en het sociaal domein in portefeuille heeft. "Die beweging brengt echt een positieve *vibe*, ook al duurt het lang om de gezondheidsachterstand in te halen. Soms wil je als Algemeen Bestuur snel resultaat, maar zoiets vergt nu eenmaal veel tijd." Wel heeft de Trendbreukbeweging in korte tijd geleid tot het opschalen van allerlei kansrijke initiatieven, ook binnen het onderdeel Kansrijke Start. Zo werd in Vaals zelf in 2023 Kids & Koffie geopend, een inlooppunt voor ouders en kinderen, gerund door vrijwilligers. Ook is hier altijd een professional aanwezig, zoals een jeugdverpleegkundige of JOGG-regisseur. Ouders kunnen hier met al hun vragen over opvoeden terecht, maar er wordt ook bewust de verbinding gelegd met andere onderwerpen, zoals financiën. In 2024 verhuist het inlooppunt naar het gebouw waar onder andere het consultatiebureau gehuisvest is.

Erika Jaegers vindt het verder positief hoe de GGD data bijhoudt en daar desgevraagd ook toelichting op geeft. Een goed voorbeeld noemt ze de in 2023 georganiseerde, drukbezochte bijeenkomst over de jeugd in Vaals, op verzoek van de gemeenteraad. Aan de hand van de jeugdmonitor van de GGD kregen aanwezigen een goed beeld van de jeugd. "Op die manier helpt de GGD ons om nuance in de discussie aan te brengen en beter beleid te formuleren." Tot slot wil ze even stil staan bij het vertrek van bestuurder Fons Bovens. "Een stille kracht en een verbinder. Dat is ook precies wat de GGD doet: de verbinding in de samenleving tot stand brengen."

Trendbreuk, GALA en IZA: gezondheid centraal

Trendbreuk

De GGDZL heeft een lange traditie van samenwerken, niet alleen met de gemeenten maar ook met Provincie Limburg, zorginstellingen, onderwijs, woningcorporaties en maatschappelijke organisaties. De gezondheidsachterstanden over meerdere generaties en de grote verschillen tussen groepen maken samenwerking en een gerichte aanpak ook noodzakelijk. De Trendbreukaanpak, die in 2019 is gestart, is vanuit die urgentie ontstaan. Deze aanpak richt zich op de jongste generatie, is langdurig en bundelt de ambitie van 16 Zuid-Limburgse gemeenten en partners om in 2030 de achterstand in gezondheid met een kwart in te lopen ten opzichte van de rest van Nederland. Dat gebeurt met veel initiatieven en projecten, met de inzet van effectieve interventies in verschillende levensfasen van het kind , waarbij preventie centraal staat.

In 2023 is er stevig ingezet op de doorgaande lijn in alle levensfasen en is met name de samenwerking met kinderopvang en onderwijs versterkt. Hiermee hebben de betrokken partners het doel kinderen een gelijke kans op gezondheid te bieden in al hun levensfasen. Trendbreuk laat zien dat er dan veel mogelijk is en vervult landelijk een voorbeeldfunctie. Trendbreuk is van programma tot netwerkorganisatie geworden, die laat zien dat krachten bundelen loont en dat dit leidt tot een succesvolle aanpak.

GALA en IZA

De Rijksoverheid stimuleert met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA) de integrale aanpak van zorg en preventie. GALA is bedoeld om gezonde burgers te helpen zo lang mogelijk gezond te blijven. IZA gaat over het toegankelijk houden van zorg voor zieke mensen. Dit vergt een grote inspanning van gemeenten. Met de komst van deze akkoorden hebben de gemeenten aangegeven dat ze zoveel mogelijk willen samenwerken volgens de Trendbreukaanpak. Temeer omdat deze beleidsprogramma's nauw aansluiten bij de ambitie van Trendbreuk. Een gezonde generatie (GALA) en goed toegankelijke en betaalbare zorg (IZA) moeten een beweging van zorg naar gezondheid in gang zetten. Daarvoor is regionale samenwerking van belang.

GGDZL heeft van de gemeenten de opdracht gekregen om de regionale procesregie en inhoudelijke coördinatie voor GALA en IZA uit te voeren. Dit, vanuit de idee dat GALA en IZA inhoudelijk samenhangen. Hierbij wordt gestreefd naar een integrale aanpak, waarbij verschillende domeinen (onder andere gezondheid, welzijn en zorg, brede welvaart en leefomgeving) met elkaar worden verbonden. In 2023 heeft de GGD deze rol met verve inhoud en vorm gegeven.

GGDZL heeft samen met de gemeenten een stevige en samenhangende regionale visie voor GALA geformuleerd. De gemeenten hebben de ambitie uitgesproken om voor 10 van de 15 GALA-thema's gezamenlijk op te trekken. In werkgroepen zijn de regionale plannen per thema besproken, een aantal thema's worden lokaal uitgevoerd.

Dit was tevens de start van een intensief traject voor IZA van de GGD met gemeenten en vele organisaties wat heeft geresulteerd in het Regiobeeld en Regioplan Zuid-Limburg. Hierin staan de vijf belangrijkste opgaven voor Zuid-Limburg, die vertaald zijn naar negen thema's. Het plan biedt een basis om met alle partijen in onze regio te komen tot het aanpakken van de grote gezondheidsachterstanden, het terugdringen van de kansenongelijkheid en de noodzakelijke transformatie van de zorg.

Pascalle Metsemakers en Bram Seetsen, COVID en VIPP-coördinatoren

"Ook zonder coronacrisis gaat het vaccineren door"

Ergens lijkt de coronacrisis alweer lang geleden, zegt Bram Seetsen, projectleider vaccineren & COVID-19. "Het was echt een enorme operatie met wel twee keer zo veel personeel in dienst als bij de GGD zelf." Begin 2023 stopte het bron- en contactonderzoek en gingen de teststraten dicht. Medio 2023 zouden ook het callcenter en de vaccinatiestraten gesloten worden door het ontbreken van een opdracht en bijbehorende financiering.

Uiteindelijk kreeg Bram Seetsen de ruimte om een basisteam te formeren, gericht op de COVID-19 basisprikken en de vaccinatiecampagne in het najaar. "Want die kwam er in 2023 wel, zoals we ook het hele jaar door mensen tegen COVID-19 moeten kunnen vaccineren die medisch kwetsbaar zijn en zwangere vrouwen", vertelt hij. Pascalle Metsemakers knikt instemmend. Zij werd half april 2023 het nieuwe unithoofd infectieziekten, hiervoor was zij projectleider vaccineren & COVID-19. "Voor veel medewerkers betekende het stopzetten van de financiering per 1 juli van de COVID-organisatie het einde van een tijdelijk contract. Toch wisten we dat het vaccineren niet helemaal zou gaan stoppen. Dus het was fijn dat Bram die ruimte kreeg om een team te formeren, want je hebt wel een basisorganisatie nodig. Ook heeft de overheid in 2023 geld toegekend aan de GGD'en voor het versterken van de pandemische paraatheid."

De COVID-19 najaarscampagne vergde opnieuw een omvangrijke pool van zowel 'prikkers' als administratieve medewerkers. Deze kon opgezet worden dankzij de werving van veelal (zorg)medewerkers die ook tijdens de pandemie hadden meegewerkt. "Zo konden binnen drie maanden in totaal 106.087 mensen in Zuid-Limburg gevaccineerd worden", zegt Bram Seetsen.

Of de organisatie van de GGD veel veranderd is door de coronajaren? Pascalle Metsemakers: "Wat we hebben gezien, is dat er naast de bestaande organisatie een soort parallelle organisatie ontstond die geïntegreerd werd in de afdeling Infectieziektebestrijding. De vraag luidt: hoe zorgen we ervoor dat we een volgende keer goed voorbereid zijn op een pandemie? Daar werken we nu aan. En dan gaat het onder andere om het beschrijven van processen." Bram Seetsen vult aan: "Daarbij krijgen we ondersteuning vanuit de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding, een nieuwe crisisorganisatie die op 1 september 2023 bij het RIVM is gestart."

Heeft de coronacrisis bij het grote publieke geleid tot meer bewustwording over infectieziekten? Die vraag durven ze beiden niet te beantwoorden. Wel zijn ze blij met de ontwikkeling van een landelijk Vaccinatie Expertise Centrum (VEC), dat uiteindelijk dependances in alle regio's moet krijgen. "Het idee is dat mensen zich dan het hele jaar door kunnen laten vaccineren en niet zijn aangewezen op campagnes. Het moet een laagdrempelig centrum worden, waar mensen ook makkelijk kunnen binnenlopen als ze meer informatie willen krijgen", zegt Bram Seetsen. Dat laatste, zo stelt Pascalle Metsemakers, is heel belangrijk. "Want met een goede, constante communicatie kun je de bewustwording rondom infectieziekten vergroten. En daar kan het VEC ons bij helpen."

Infectieziektebestrijding

GGDZL levert een grote bijdrage bij de totstandkoming van een slagvaardig, wendbaar en opschaalbaar stelsel van infectieziektebestrijding, toegerust voor een grootschalige uitbraak van een infectieziekte. De infectieziektebestrijding (IZB) van de GGDZL signaleert wat er speelt in de regio en draagt bij aan preventie en bestrijding van infectieziekten die een risico vormen voor de volksgezondheid. Daarnaast is het een belangrijke schakel tussen de (eu)regionale en landelijke infectieziektebestrijding. Er wordt (inter)nationaal informatie opgehaald, gedeeld en vertaald naar de uitvoering van regionaal beleid.

Versterking infectieziektebestrijding pandemische paraatheid

De coronapandemie heeft aangetoond welke impact een (nieuwe) infectieziekte kan hebben op mensen, de economie en de samenleving. Om goed voorbereid te zijn op een volgende pandemie is het nodig om de infectieziektebestrijding te versterken. Om deze reden is, in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), door GGD GHOR Nederland de beleidsagenda 'Versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid' (VIPP) opgesteld voor 2023 en 2024. VIPP bestaat in totaal uit vijf pijlers: kwetsbaarheden wegenemen voor pandemische paraatheid, versterken bovenregionale monitoring en surveillance, versterken van de wetenschappelijke kennisinfrastructuur IZB, samenwerken op bovenregionaal niveau en slim én versneld opleiden.

GGDZL is voortvarend met VIPP aan de slag gegaan. Hierdoor is het aantal medische professionals (artsen, verpleegkundigen en doktersassistentes) binnen het team van de unit uitgebreid en is onze epidemiologische kennis en data-expertise verstevigd. Daarnaast is de werkwijze verder verbeterd en ons opleidingsbeleid geïntensiveerd. Hiermee is in 2023 een stevige basis gelegd om de infectiebestrijding en de pandemische paraatheid van de GGDZL te versterken voor de toekomst.

Najaarscampagne COVID-19

Met de najaarscampagne zijn in een tijdsbestek van iets minder dan drie maanden 100.000 vaccinaties gezet. Deze campagne was met name gericht op de doelgroep 60-plussers, hoog medische risicogroep, zwangeren en zorgmedewerkers met direct patiëntcontact. Niet alleen op locaties in Heerlen, Geleen en Maastricht werden deze vaccinaties gezet, maar ook bij burgers thuis en in instellingen. Mede door in het verleden opgedane ervaringen is deze campagne succesvol verlopen.

Naar verwachting moeten in de toekomst meerdere grootschalige vaccinaties uitgevoerd worden. Onderzocht wordt daarom hoe dergelijke campagnes ondergebracht kunnen worden in een Vaccinatie Expertise Centrum (VEC). Een centrale plek voor uitvoering van en kennisontwikkeling over vaccinaties voor zowel burgers als professionals in Zuid-Limburg.

Invasieve groep A-streptokokken

In 2022 werd in Europa een toename van ernstige invasieve Groep A-streptokokken (iGAS) infecties gezien. Naar aanleiding van een verdubbeling van infecties in Nederland, in eerste instantie vooral bij jonge kinderen maar later ook bij volwassenen, werd de meldingsplicht voor iGAS aanzienlijk uitgebreid. Hierdoor was het mogelijk om meer contacten in het huishouden antibiotica aan te bieden ter voorkoming van een ernstige ziekte als gevolg van deze infectie. De uitbreiding van meldingscriteria heeft geleid tot een verhoging met meer dan de helft van het aantal meldingen vergeleken met voorgaande jaren. Dit zorgde voor een verdubbeling van het aantal gezinscontacten dat door de GGD is opgespoord en antibiotica kregen voorgeschreven.

GGDZL is kartrekker geweest bij het onderzoek met 20 andere GGD'en naar de effectiviteit van de aangepaste meldingscriteria. Het onderzoek moest antwoord geven op een aantal vragen: hoeveel contacten heeft de GGD naar aanleiding van een melding benaderd, wie heeft daadwerkelijk het advies opvolgden om profylaxe in te nemen., inzicht in klachten binnen het gezin van de patiënt, welke gezinsleden worden ernstig ziek door invasieve groep A-streptokokken. Op basis van de resultaten van het onderzoek heeft het RIVM de meldingsplicht geëvalueerd en gecontinueerd. Tevens zijn deze op het belangrijkste congres van infectieziektebestrijding in Europa (European Scientific Conference on Applied Infectious Disease Epidemiology) gepresenteerd.

Tuberculosebestrijding

Landelijk werd in 2023 een stijging gezien van tuberculosemeldingen, ook het aantal in tbc-infecties kende een stijging. Regionaal bleef het aantal tbc-meldingen en -infecties ongeveer gelijk aan 2022. De patiëntenpopulatie, de afkomst en de soort tuberculose van de patiënten wijken regionaal niet af van het landelijke beeld.

Om een zo optimaal mogelijke tuberculosebestrijding in de regio te borgen is de samenwerking met het Maastricht UMC+, die in 2022 is gestart, dit jaar verder vormgegeven. Dit gebeurde door middel van casuïstiekbespreking met specialisten. Ook met het Medisch Centrum Zuyderland is samenwerking gezocht met tbc-coördinatoren door middel van patiëntbesprekingen en casuïstiekbespreking.

Er werden locaties voor crisisnoodopvang in Sittard geopend en voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Heerlen in het reeds bestaande asielzoekerscentrum. Bij het openen van nieuwe opvanglocaties wordt samenwerking gezocht met het medisch personeel en algemene voorlichting gegeven over tuberculose zodat snel gereageerd kan worden bij een melding op de locatie. Bron- en contactonderzoeken in verband met meldingen van tuberculose in de overige opvanglocaties vond eveneens plaats. Ook in deze gevallen werd het personeel voorgelicht over tuberculose en over het lopende bron- en contactonderzoek.

Trends

Gemelde infectieziekten (aantal per jaar)

2020	22.820
2021	94.147[4]
2022	160.397[5]
2023	2.227[6]

Vragen over infectieziekten[7]

2020	982
2021	266
2022	371
2023	600

Patiënten met TBC (aantal per jaar)

2020	18
2021	31
2022	23
2023	20

Recente infecties TBC (aantal per jaar)

2020	35
2021	53
2022	88
2023	90

Inkomende telefoongesprekken via corona-informatielijn

2020	96.680
2021	475.122
2022	93.680
2023	4.269

---

[4] *22.446 COVID-19 meldingen 374 overige meldingen*

[5] *160.176 COVID-19 meldingen, 221 overige meldingen*

[6] *van 2.227 waren er 1954 COVID-19 en overige 273 meldingen*

[7] *Vragen over COVID-19 zijn afgehandeld door de Corona-informatielijn en zijn hier niet in opgenomen.*

Bron- en contactonderzoek COVID-19

2020	32.768
2021	52.466[8]
2022	45.018
2023	-[9]

Vaccinaties COVID-19

	2021	2022	2023
Totaal	878.298	427.415	111.083

Aantal vaccinaties COVID-19 per locatie

Locatie	2022	2023
Geleen	120.839	36.247
Heerlen	91.361	36.568
Maastricht	150.710	35.642
Thuisvaccinatie/instellingen	4.119	2.626
Totaal:	**427.415**	**111.083**

Uitgevoerde testen COVID-19

	2020	2021	2022	2023
PCR Testen	224.000	513.040	298.458	-
Sneltesten	5.000	44.508	-	-

[8] *Dit aantal is lager dan het totaal uitgevoerde BCO's in Zuid-Limburg doordat de BCO's uitgevoerd door de landelijke schil niet mee worden geteld (aantal=34.804). GGD ZL heeft wel een actieve rol in het coördineren en aanvoeren van deze BCO's.*

[9] *Dit betreft het bron- en contactonderzoek van COVID-19 meldingen tijdens de pandemie, het bron- en contactonderzoek is regulier werk van de GGD en gaat gewoon door.*

Seksuele gezondheid

Het Centrum voor Seksuele Gezondheid heeft als doel de seksuele gezondheid in de regio te verbeteren, en richt zich daarbij vooral op kwetsbare groepen in de samenleving en risicogroepen voor seksuele overdraagbare aandoeningen (soa). Het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg werkt daarin in de regio samen met andere zorgprofessionals, welzijnswerk en jeugdwerk, scholen etc. Sense Limburg is het centrum speciaal voor jongeren tot en met 24 jaar, die hier gratis terecht kunnen met al hun vragen over seks(ualiteit) en soa. In Zuid-Limburg zijn locaties waar zij terecht kunnen in Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen.

Gonorroe

In Zuid-Limburg zien wij een stijging van gonorroe onder heterojongeren jonger dan 25 jaar die de GGD bezochten. Vanaf het derde kwartaal van 2022 is deze stijging ingezet. Opvallend is de toename van gonorroe onder de theoretisch opgeleiden (HBO/WO). Dit is specifiek de studenten-doelgroep. Deze regionale stijging wordt ook landelijk gezien. Een duidelijke oorzaak die deze stijging verklaart hebben wij vooralsnog niet. Hiervoor wordt een aantal interventies ingezet, zoals maandelijks monitoren van de data, tijdens de introductieweek van hogescholen en universiteit aanwezig zijn, het publiek informeren, gezond en positief seksueel gedrag stimuleren.

HPV 18+

In 2023 is een aanvullend vaccinatieprogramma voor HPV (humaan papillomavirus) opgezet voor de doelgroep 19- tot en met 29-jarigen. Een afgeronde vaccinatieserie bestaat uit 2 prikken met een tussentijd van 6 maanden. In Zuid-Limburg kregen ruim 47.000 jongeren een uitnodiging voor de HPV-vaccinatie. Er is een uitgebreide communicatiecampagne geweest, zowel landelijk als regionaal. In de regio is er aandacht besteed aan de campagne middels promotie op festivals, via de inzet van de HPV-vaccinatie bus en via radio en tv interviews. De vaccinaties zijn uitgevoerd op de COVID-locaties in Maastricht, Heerlen en Geleen en op de poli's van de afdeling Seksuele Gezondheid.

Het opkomstpercentage was 20%, dit was helaas een lager opkomstpercentage dan gehoopt. Tot 1 juni 2024 is er voor de doelgroep nog de mogelijkheid om de vaccinatieserie kosteloos af te maken.

Nu Niet Zwanger

Het programma Nu Niet Zwanger (NNZ) ondersteunt vrouwen en mannen in een kwetsbare situatie bij het maken van een bewuste en geïnformeerde keuze met betrekking tot hun kinderwens. Het programma heeft als doel om cliënten de regie te geven over hun kinderwens en daarmee onbedoelde zwangerschappen te voorkomen. Professionals uit samenwerkingsorganisaties zijn getraind tot aandachtsfunctionaris om zelf het gesprek aan te gaan met cliënten over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie en dit onderdeel te maken van het dagelijkse werk.

Sinds 1 januari 2023 is NNZ structureel geborgd binnen het Centrum Seksuele Gezondheid. Het NNZ-netwerk is verder gegroeid en het aantal aangesloten samenwerkingsorganisaties die een NNZ aandachtsfunctionaris hebben opgeleid, is gestegen. Dit is terug te zien in het aantal aanmeldingen dat ook dit jaar hoog is gebleven. In 2023 hebben 462 mensen deelgenomen aan NNZ, in 2022 waren dit er 460. NNZ sloot dit jaar aan bij verschillende lokale coalities in de regio om de NNZ-werkwijze toe te lichten en onderlinge samenwerkingen in de gemeente verder vorm te geven en te verstevigen. Er is daarnaast geïnvesteerd in de interne samenwerking met de jeugdgezondheidszorg.

Het trainingsaanbod werd in 2023 herzien door het landelijke team van NNZ samen met Rutgers, expertisecentrum seksualiteit en VanMonfoort, een adviesbureau voor de publieke sector.

Trends[10]

Soa consulten naar geslacht en seksuele voorkeur. Verdeling bezoekers (in percentages)

	Hetero Man	MSM	Vrouw
2020	22	31	48
2021	22	33	45
2022	22	36	43
2023	21	38	41
2023	21	38	41

Aantallen Nu Niet Zwanger

	Totaal aantal casussen	Begeleiding door NNZ-verpleegkundigen	Begeleiding door NNZ-aandacht functionarissen
2020	282	128	154
2021	284	154	130
2022	460	168	292
2023	462	187	275

Procent soa topics jongeren <25 jaar[11]

2020	56
2021	54
2022	51
2023	49

[10] *Tot 2020 was er jaarlijks een groei te zien van het aantal aanvragen om gebruik te kunnen maken van de diensten van het Centrum Seksuele Gezondheid, zowel voor soa, sense en PrEP. Omdat er sinds 2015 met een vaste lumpsumfinanciering wordt gewerkt zijn er momenteel geen mogelijkheden om als centrum verder uit te groeien en wordt er een strikte triage toegepast.*
In 2020 en 2021 is het aantal bezoeken door de verschillende lockdowns iets gereduceerd en zijn er minder mogelijkheden geweest om de echt kwetsbare doelgroepen te bezoeken en te motiveren gebruik te maken van zorgmogelijkheden die het Centrum Seksuele Gezondheid biedt voor de regio. De verwachting is dat zodra de landelijke lockdown wordt opgeheven er weer meer vraag naar soa/sense/prep zorg zal zijn dan de GGD vanuit de beschikbare middelen kan leveren.

[11] *Sense staat voor betrouwbare informatie en hulpverlening rondom alles wat met liefde, verliefdheid, relaties en seksualiteit te maken heeft.*

Aantal Sense topics jongeren <25 jaar[12]

2020	238
2021	458
2022	971
2023	940

[12] *Vanaf 2021 is er veel aandacht geweest voor de juiste registratie van Sense consulten.*

Hygiëne en Inspectie

Toezicht kinderopvang

Het toezicht op de kwaliteit van de voorzieningen kinderopvang is een taak van de GGD. Naast deze taak houdt Hygiëne en Inspectie toezicht op diverse onderwerpen in het kader van technische hygiënezorg, met als doel het voorkomen van infectieziekten.

De toezichthouders kinderopvang van de GGD voeren minstens één keer per jaar een onderzoek uit bij elke locatie voor dagopvang en/of buitenschoolse opvang. Vanaf 2023 is gestart met gefaseerde invoering van flexibel toezicht binnen de gemeenten Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen. Het doel van het flexibel toezicht is om de voorspelbaarheid van het toezicht te verkleinen en meer ruimte voor maatwerk mogelijk te maken. Door deze flexibilisering kan het toezicht gerichter worden ingezet en bijdragen aan het bevorderen van de kwaliteit van de kinderopvang.

Bij geregistreerde gastouders wordt er door middel van een steekproef beoordeeld of de opvang veilig en verantwoord is. In navolging van het kabinetsbesluit om met ingang van 1 januari 2022 toezicht en handhaving te intensiveren, is in 2023 bij 50% van alle gastouders in Zuid-Limburg een onderzoek uitgevoerd. Binnen een periode van drie jaar dient 100% van de gastouders bezocht te worden.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Kennisbank VNG Naleving en GGD GHOR Nederland adviseren gemeenten en GGD'en vanaf 2019 om herstelaanbod als methode te gebruiken; zij hebben hiervoor een handreiking opgesteld. Herstelaanbod is het aanbod van de toezichthouder aan de houder om binnen de tijd van het opstellen van het concept-inspectierapport een geconstateerde overtreding te herstellen. In 2023 is door de GGDZL het herstelaanbod geëvalueerd en in samenspraak met alle gemeenten is de werkwijze verder verruimd. Door deze verruiming, in combinatie met o.a. de invoering van het flexibel toezicht en maatschappelijke problemen die spelen waaronder het landelijke personeelstekort, is er in 2023 meer herstelaanbod aangeboden. In 2023 werd er 205 keer herstelaanbod aangeboden, tegen 142 keer in 2022.

Calamiteitentoezicht Wmo

In opdracht van de zestien Zuid-Limburgse gemeenten voert de GGDZL het calamiteitentoezicht Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) uit. Een zorgaanbieder is verplicht een melding te doen van een calamiteit of geweld bij de verstrekking van een voorziening Wmo. De GGD controleert of het proces bij het melden van een calamiteit- en geweldsincident (door een zorgaanbieder) goed is verlopen. De GGD houdt daarbij in de gaten of een Wmo-aanbieder de calamiteit voldoende onderzoekt, zodat ervan geleerd wordt. De werkwijze voor het beoordelen van calamiteitenonderzoeken is in 2023 door de toezichthouders Wmo herzien. Hierop aansluitend is de beoordelingsrapportage hernieuwd, hetgeen bijdraagt aan een uniforme werkwijze binnen de unit Hygiëne en Inspectie. Verder is het meldprotocol en de handvatten voor intern onderzoek en intern onderzoek suïcide geactualiseerd.

Opvallend is dat in 2023 meer meldingen zijn gedaan over grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van voorgaande jaren. Het is opmerkelijk, dat net als vorig jaar, door de vele Wmo-aanbieders in Zuid-Limburg slechts weinig calamiteiten gemeld zijn. Ook valt op dat door een kleine groep zorgaanbieders gemeld wordt. Ten opzichte van 2022 zit hier een minimaal stijgende lijn in. Ook landelijk is het aantal meldingen laag en wordt zelfs een dalende lijn gezien - dit blijkt uit onderzoek van GGD Utrecht.

Technische hygiënezorg

De GGDZL voert jaarlijks conform afspraken met de gemeenten technische hygiënezorg (THZ) taken uit. Hieronder vallen het uitvoeren van inspecties bij seksbedrijven, asielzoekerscentra, dak- en thuislozen, kinderboerderijen, de advisering bij publieksevenementen en vergunningverlening tatoeëren en piercen.

Advisering publieksevenementen

In Limburg vinden jaarlijks veel evenementen plaats. Om te zorgen dat een Zuid-Limburgs evenement gezond en veilig verloopt, adviseert de GGDZL de gemeenten over zorg op evenementen en over een veilige en gezonde leefomgeving. Het advies wordt gegeven op basis van de landelijke hygiënerichtlijn evenementen. De evenementenorganisator (degene aan wie de vergunning wordt verleend) is primair verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om de gezondheid van bezoekers, deelnemers en omstanders te waarborgen. De organisator moet zich houden aan de eisen in de vergunning en is verantwoordelijk voor het hygiënisch werken op het evenement. Om de advisering te optimaliseren wordt nauw samengewerkt binnen de GGD door de GHOR Zuid-Limburg, deskundigen infectiepreventie en de THZ-deskundige.

Seksbedrijven

De GGDZL voert jaarlijks inspecties uit bij seksbedrijven om de verspreiding van infectieziekten, zoals seksueel overdraagbare aandoeningen, te voorkomen. De inspectie vindt plaats op basis van de landelijke hygiënerichtlijn voor seksbedrijven. De bevindingen worden vastgelegd in een inspectierapport. Ten behoeve van de vergunningsaanvraag ontvangen de gemeenten een advies op basis van gedane constateringen. Tevens krijgen de betreffende gemeenten een advies over mogelijke acties die zij kunnen ondernemen.

Trends

Toezicht kinderopvang: onderzoek voor registratie (aantal per jaar)

	KDV/ BSO/ GB	Gastouder
2020	31	115
2021	27	102
2022	35	82
2023	27	67

Kinderopvang: jaarlijks onderzoek (aantal per jaar)

	KDV/ BSO/ GB	Gastouder
2020	206	104
2021	421	94
2022	422	185
2023	426	281

Kinderopvang: nader onderzoek/ incidenteel onderzoek (aantal per jaar)

2020	53
2021	90
2022	87
2023	98

Gemelde calamiteiten Wmo (aantal per jaar)

2020	12
2021	10
2022	7
2023	12

Vergunningverlening tattoo & piercing (aantal per jaar)

2020	30
2021	43
2022	22
2023	25

Vergunningverlening permanente make-up (aantal per jaar)

2020	35
2021	46
2022	31
2023	30

Controle seksbedrijven (aantal per jaar)

2020	3
2021	6
2022	10
2023	14

Controle asielzoekerscentra

2020	4
2021	4
2022	5
2023	7

Medische Milieukunde

Medische milieukunde (MMK) houdt zich bezig met de interactie tussen milieufactoren en gezondheid en krijgt hierover zeer diverse en complexe vraagstukken ter beoordeling voorgelegd. Het belangrijkste doel van de medische milieukunde is het beschermen en bevorderen van de gezondheid van burgers door risico's van milieufactoren te beperken en positieve omgevingsfactoren te stimuleren.

Burgervragen

MMK ontvangt regelmatig vragen van burgers over gezondheid in relatie tot hun omgeving. Zowel in huis als buitenshuis zijn er milieufactoren die invloed kunnen hebben op de gezondheid. Burgers bellen MMK met vragen, voor advies of voor meer informatie. Binnenshuis, oftewel in het binnenmilieu, kunnen bewoners last hebben van vocht en schimmel. De bewoners nemen dan contact op over mogelijke gezondheidsrisico's en voor informatie over hoe ze de schimmel het beste kunnen verwijderen en voorkomen. MMK helpt burgers ook met andere vragen, onder andere over geluidshinder, asbest, of PUR isolatie. Soms is hiervoor een huisbezoek noodzakelijk of aanvullende informatie van het RIVM of de uitvoeringsdienst.

In 2023 was kwik een actueel onderwerp. Het verkopen van producten met kwik erin, zoals kwikbarometers of -thermometers, is al bijna 20 jaar verboden. Mensen kunnen deze, vaak antieke, producten wel nog in huis hebben. Soms kan het gebeuren dat de kwikbarometer gaat lekken of kapot valt. Wij adviseren dan over het veilig opruimen van kwik en geven uitleg over de mogelijke gezondheidsrisico's van kwik.

Vragen over het buitenmilieu gaan bijvoorbeeld over de bezorgdheid over luchtkwaliteit, geurhinder of hitte. Vragen over houtstook, eikenprocessierups, of overlast door de industrie worden ook gesteld.

Gezondheid en milieu: bodemcasuïstiek

In 2023 heeft de unit MMK vanuit gemeenten verzoeken gekregen om een gezondheidskundige risicobeoordeling te maken en advies te geven over bodemverontreinigingen. De oorsprong van de verontreinigingen was erg divers. Waar in het ene geval de bodem was verontreinigd met zware metalen, was in het andere geval de bodem en het grondwater verontreinigd met vluchtige stoffen afkomstig van voormalige industrieën. Naar aanleiding van deze bodemverontreinigingen heeft MMK gezondheidskundige risicobeoordelingen uitgevoerd om de mogelijke gezondheidseffecten in beeld te brengen.

In enkele gevallen werd door de verontreiniging een mogelijk gezondheidseffect verwacht voor de bewoners rondom de verontreiniging. In die gevallen heeft MMK naast de beoordelingen ook adviezen gegeven over hoe de gezondheidsrisico's beperkt kunnen worden en hoe de bewoners het beste geïnformeerd kunnen worden.

In overleg met gemeenten is MMK aanwezig geweest op bewonersavonden om tekst en uitleg te geven over de gezondheidskundige risicobeoordeling die zij heeft uitgevoerd en wat de risico's voor de omwonenden zijn.

Gezonde leefomgeving

Door de uitdagingen waar we als maatschappij voor staan - denk aan klimaatverandering, woningnood, energietransitie - krijgt het onderwerp gezonde leefomgeving steeds meer aandacht. GGDZL werkt samen met de Zuid-Limburgse gemeenten aan het formuleren van een gezamenlijk ambitie op het terrein van de gezonde leefomgeving. De ambitie is om inwoners van Zuid-Limburg een gezonde, groene en veilige leefomgeving te bieden die hen beschermt tegen negatieve milieueffecten en uitnodigt tot gezond gedrag.

Daarnaast heeft in 2023 onderzoek plaatsgevonden naar de gezonde leefomgeving, samen met onder meer de Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool en de gemeente Kerkrade. Onderzocht is hoe een checklist kan bijdragen aan het meenemen van gezondheid als een robuuste waarde in ruimtelijke ontwikkelingen.

Projecten

De GGD levert een bijdrage aan verschillende projecten. De projecten hebben uiteenlopende thema's, van klimaat en luchtverontreiniging tot het verbeteren van het binnenklimaat in woningen. In 2023 is onder andere een bijdrage geleverd aan het project 'WELLBASED' van de gemeente Heerlen. In dit meerjarige project wordt onderzocht of maatregelen om energiearmoede te bestrijden positief bijdragen aan het binnenklimaat van een woning en de gezondheid van de deelnemers.

In navolging hiervan is het project 'Chipmunk Home' gestart in samenwerking met het bedrijf Chipmunk en diverse woningcorporaties in heel Limburg. Binnen dit project monitoren we het binnenklimaat van woningen om bewoners inzicht te geven in kwaliteit van het binnenklimaat van hun woning. Een ongezond binnenklimaat is niet goed voor de gezondheid van de bewoners. Door middel van een app proberen we bewoners met behulp van gerichte meldingen en via *e-learning* te informeren over een gezond binnenklimaat en hoe dit kan bijdragen aan de gezondheid.

Trends

Vragen van burgers

2020	174
2021	187
2022	152
2023	166

Huisbezoek met advies over gezond wonen

2020	54
2021	32
2022	23
2023	27

Adviezen/ vragen onderzoek t.b.v. gemeenten, scholen en andere professionals (aantal per jaar)

2020	109
2021	81
2022	107
2023	80

Publieke gezondheid

De gemeente is verantwoordelijk voor de (publieke) gezondheid van haar inwoners. De Wet publieke gezondheid schrijft voor welke taken de gemeenten aan de GGD moeten toewijzen. De taken die de GGD'en uitvoeren kunnen variëren per regio omdat zij inspelen op de lokale en regionale behoeften in gemeenten. De gemeenten in Zuid-Limburg richten zich specifiek op het terugdringen van de gezondheidsachterstanden met het programma Trendbreuk en het regionale gezondheidsbeleid 'Zuid Springt eruit'.

Inzicht in gezondheidssituatie via gezondheidsmonitors, -atlas en -panels

De afdeling Kennis en Innovatie (K&I) ondersteunt gemeenten op allerlei manieren bij haar gezondheidsbeleid. Door de inzet van programma's als Trendbreuk, Kansrijke Start, Keigezond et cetera, het doen van onderzoek en beleidsadvisering draagt zij bij aan de verbetering van de publieke gezondheid in Zuid-Limburg. GGDZL maakte in 2023 bijvoorbeeld voor elke gemeente een kennisdocument 'Naar een gezond en actief leven …' als basis voor het gemeentelijke plan van aanpak GALA.

Bij het onderbouwen en evalueren van beleid wordt steeds meer gebruikt gemaakt van data op een zo lokaal mogelijk niveau. Daartoe monitort K&I al jaren de gezondheid van de inwoners van Zuid-Limburg. Meerdere monitors worden daarvoor gebruikt.

- Nieuw is de kindmonitor, deze is in 2023 voor het eerst als pilot uitgevoerd in vier gemeenten om meer inzicht te krijgen in de doelgroep 0 tot 12 jaar. De resultaten zijn begin 2024 beschikbaar.
- De gezondheidsmonitor jeugd 2023 is in het najaar bij 20 scholen onder meer dan 6.000 jongeren afgenomen via een online vragenlijst. Dit gebeurt bij de tweede en vierde klassen in het voortgezet onderwijs. Met de MBO-monitor 2023 ondervangt de GGD de omissie dat studenten van het middelbaar beroepsonderwijs structureel buiten de landelijke monitors vallen. Terwijl dit een grote en belangrijk groep vorm in Zuid-Limburg. Om goed inzicht in hun gezondheidssituatie te krijgen zijn deze jongeren voor het eerst bevraagd op gezondheid, leefstijl, mentaal welbevinden en sociale media-gebruik. 1500 studenten hebben de vragenlijst ingevuld, 30 studenten zijn geïnterviewd. In het voorjaar 2024 publiceren we de resultaten.
- In 2022 is de Corona gezondheidsmonitor jongvolwassenen afgenomen. Dit is de leeftijdsgroep tussen 16 en 25 jaar. Deze monitor is het eerste landelijke onderzoek dat de daadwerkelijke impact meet op gezondheid en het welzijn van jongvolwassenen van de COVID-periode. De resultaten werden in 2023 gepresenteerd. In hetzelfde jaar was de afname van de extra Corona gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen. In 2023 ontvingen de gemeenten een rapport en tabellenboek, met kernboodschappen per gemeente.

Op de Gezondheidsatlas Zuid-Limburg presenteert de GGDZL sinds 2017 cijfers en gezondheids-informatie over de gezondheid en het welzijn van de inwoners. Deze atlas wordt vernieuwd waardoor er meer mogelijkheden zijn om gegevens van gezondheidsonderzoeken te presenteren. Ook kan GGDZL proactiever inspelen op behoeften van gemeenten.

Vijf jaar Kansrijke Start: de successen in Zuid-Limburg

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start en goede gezondheid op latere leeftijd. Kansrijke Start ondersteunt ouders om hun kind een goede start in het leven te geven.

In oktober 2023 was de landelijke jubileumweek Kansrijke Start, ter ere van het vijfjarig bestaan van het landelijke programma. Op 31 oktober vierden we ook in Zuid-Limburg het lustrum Kansrijke Start middels een Kennisfestival Kansrijke Start. Met veel partners werd teruggeblikt op de samenwerking tussen verschillende organisaties, zorgprofessionals en hulpverleners en de vele ouders die we bereikten.

Euregionale samenwerking

Voortbouwend op het succes van eerdere edities van de Euregionale Gezondheidsmonitor Jeugd in de Euregio Maas-Rijn, werd het initiatief in 2023 uitgebreid naar de Euregio Rijn-Maas-Noord. De Euregionale Gezondheidsmonitor Jeugd 2023 werd in het najaar gelijktijdig met de Gezondheidsmonitor Jeugd uitgevoerd onder leerlingen uit de tweede en vierde klas van het voortgezet onderwijs in de deelnemende regio's in Duitsland, Nederland en België.

Op de Euregional Health Atlas presenteert de GGDZL sinds 2019 in samenwerking met EuPrevent en Euregionale partners cijfers en informatie over de gezondheid en het welzijn van de inwoners van de Euregio Maas-Rijn (EMR).

In het project PROFILE heeft de GGDZL meegewerkt aan de preventie en het verkleinen van eenzaamheid bij ouderen uit de Euregio Maas-Rijn. Zeven projectpartners, onze netwerkpartners en een gevarieerde groep van betrokkenen uit de hele Euregio Maas-Rijn hebben hun krachten gebundeld om het bewustzijn van de gevolgen van eenzaamheid te vergroten, om de beste praktijkvoorbeelden en ontwikkelingen op dit gebied te delen tussen partners in België, Nederland en Duitsland en om professionals en vrijwilligers te trainen in hun dagelijkse aanpak van het probleem. De resultaten van PROFILE zijn gepubliceerd.

Academische Werkplaats Publieke Gezondheid

De Academische Werkplaats Publieke Gezondheid (AWPG) ontwikkelt, deelt en past kennis toe ten behoeve van de publieke gezondheid. Een greep uit de activiteiten betreft:

- Oplevering resultaten uit onderzoek naar condities voor succesvolle toepassing Gezonde School-aanpak, video met successen Limburg4zero (thuis-afname testen voor soa en hiv om de drempel naar seksuele gezondheidszorg te verlagen) en start van het project 'Versterking kennisinfrastructuur gezondheidsbevordering en preventie' rondom implementatie vier ketenaanpakken uit GALA/IZA.
- Kennisdeling, onder andere door het organiseren van een refereerbijeenkomst over de Gezonde Leefomgeving en het delen van de nieuwsbrief AWPG onder een breed publiek.
- Verbinder en initiator van diverse (regionale) netwerken en samenwerkingsverbanden, zoals het Consortium Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid Infectieziekten (Nijmegen, Amsterdam, Rotterdam, Leiden en Maastricht) (CAPI) om academisering bij de GGD'en te versterken op het vlak van infectieziektebestrijding. Maar ook het leveren van expertise over monitoring en evaluatie voor onder andere Trendbreuk (waaronder Kansrijke Start), uitvoeringsplannen GALA en het regiobeeld/regioplan IZA.

Gezondheidsbevordering

De adviseurs gezondheidsbevordering zijn actief geweest als coördinator en projectleider in verschillende programma's die zich richten op de jeugd en de omgeving van de jeugd. De aanpak JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst), Gezonde School, Gezonde Basisschool van de Toekomst, Jong Leren Eten, Gezonde Kinderopvang, Keigezond e.d. zijn voorbeelden van de doorgaande lijn kinderopvang-primair onderwijs-voortgezet onderwijs-middelbaar beroepsonderwijs.

Nadat in 2013 de eerste school in Zuid-Limburg het vignet Gezonde School ontving, heeft in 2023 de 100e school het vignet behaald. Het gaat hier om het welbevinden, de voeding of beweging van de jeugd.

Keigezond Limburg is een ketenaanpak voor kinderen met overgewicht. Meer dan 250 kinderen in Limburg deden mee aan de pilot Keigezond, die vanaf 2024 uit de basiszorgverzekering vergoed gaat worden. Keigezond is in 2023 genomineerd voor de VGZ Samen Voorop Award.

Trends

Gezonde School BO

2020	73
2021	76
2022	81
2023	86

JOGG Gemeenten

2020	16
2021	16
2022	16
2023	16

Gezonde School VO

2020	13
2021	13
2022	12
2023	13

Aantal scholen in Zuid-Limburg met een Vignet Gezonde School

2020	86
2021	89
2022	94
2023	100

Sociaal Medische Advisering

GGDZL is van oudsher actief als adviseur sociaal medische voorzieningen (SMA) en uitvoerder van medische keuringen daar waar gemeentelijke voorzieningen aan burgers worden verstrekt. De advisering biedt gemeenten ondersteuning om de beschikbare middelen efficiënt in te zetten zodat mensen met een beperking zelfstandig kunnen functioneren en zo goed mogelijk kunnen participeren in de samenleving.

De dienstverlening van SMA is onder druk gekomen vanwege personele tekorten en de huidige tekorten op de arbeidsmarkt. Ook voor de toekomst is deze niet gegarandeerd. Daarbij speelt een rol dat dit product (geen wettelijke taak) niet door alle 16 gemeenten in gelijke mate wordt afgenomen bij de GGDZL. Deze optelsom van factoren is de reden dat de GGD in overleg met de gemeenten de dienstverlening gaat beëindigen. In samenspraak met de gemeenten draagt de GGD zorg voor een correcte afhandeling en overdracht tot het moment dat ze een alternatief hebben gevonden.

Trends

Casusbespreking in het Medisch Advies Team (aantal per jaar)

2020	**3.460**
2021	3.874
2022	4.101
2023	3.416

Adviezen totaal (aantal per jaar)

2020	**2.459**
2021	1.976
2022	1.483
2023	1.125

Soort adviezen

	GPK	Wmo	Bijzondere Bijstand	Participatiewet	Leerlingenvervoer/ Leerplicht
2020	571	1.211	20	552	105
2021	417	1.023	14	446	76
2022	424	721	9	258	71
2023	369	570	5	128	53

Openbare geestelijke gezondheidszorg

Voor mensen in een kwetsbare situatie is deelnemen aan de samenleving niet vanzelfsprekend. Ze hebben vaak meerdere problemen en vinden het moeilijk om goed voor zichzelf te zorgen. Denk hierbij aan mensen met verward gedrag, daklozen, verslaafden en onverzekerden, maar ook mensen met een lichamelijk, psychische of verstandelijke beperking. Door hun gedrag veroorzaken ze vaak overlast en kunnen ze een gevaar vormen voor zichzelf of hun omgeving. Voor veel van deze mensen geldt dat zij niet makkelijk de weg vinden naar hulp, geen hulpvraag stellen of zelfs zorg mijden.

Opdracht Commissie Zorg & Veiligheid

GGDZL verzorg voor de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Heuvelland het vangnet openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ-vangnet), ook wel bemoeizorg geheten. Dit is een meldpunt speciaal voor mensen die zelf geen hulp zoeken en zorgwekkend gedrag vertonen. In opdracht van de Commissie Zorg & Veiligheid is gestart met de ontwikkeling van een eenduidige, inhoudelijke visie op en aanpak van bemoeizorg. Daarvoor zijn de verschillende werkwijzen in de sub-regio's in beeld gebracht. GGDZL en Mondriaan zijn als uitvoerende organisaties meer gaan samenwerken en zullen ook op basis van de analyse een voorstel aan de commissie voorleggen.

Wijk-GGD'er

In de Commissie Zorg & Veiligheid is besloten dat in het kader van de aanpak van mensen met verward gedrag een subsidieaanvraag wordt ingediend voor vroegsignalering en opvolging in de wijk. Vanuit GGDZL is een aanvraag ingediend bij ZonMW voor 3 Wijk-GGD'ers voor Zuid-Limburg. De Wijk-GGD'er is de verbindingsofficier tussen vele lokale en regionale partijen om gepaste zorg en ondersteuning te bieden in de aanpak voor mensen met verward gedrag. Eind 2023 is deze aanvraag toegekend. Dit is een impuls in de aanpak van mensen met onbegrepen gedrag en vooral vanuit preventief oogpunt.

Trends

Totaal aantal meldingen en advies- en consultatievragen in behandeling (aantal per jaar)

2020	657
2021	682
2022	564
2023	488

Meldingen uit eerdere jaren (aantal per jaar)

2020	178
2021	178
2022	103
2023	34

Nieuwe meldingen (aantal per jaar)

2020	284
2021	254
2022	228
2023	230

Advies & consultatievragen

2020	195
2021	250
2022	233
2023	224

Forensische Geneeskunde

Forensische geneeskunde zorgt voor een objectief medisch dossier over doodsoorzaken, letsels en de gezondheidstoestand van slachtoffers, verdachten en daders. De medische discipline staat ten dienste van gemeenten, politie en justitie. De forensisch arts werkt uitsluitend in opdracht van gemeente, politie en justitie.

Op weg naar Forensische Dienst Limburg

In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de dienstverlening forensische geneeskunde een andere organisatie vergt. Het aantal geregistreerde forensisch artsen in Nederland neemt al jaren af ondanks landelijke promotiecampagnes, een nieuwe opleiding en aantrekkelijk werkgeverschap.. Het is noodzakelijk dat GGD'en samenwerken om de dienst 24/7 beschikbaar te houden. De GGD'en van Limburg-Noord en Zuid-Limburg zijn daarom een project gestart in 2021 om de beide diensten samen te voegen. Dat heeft geleid tot bouwstenen voor samenwerking en maatregelen om de forensisch medische expertise veilig te stellen - alles gericht op een toekomstbestendige forensische dienstverlening. In 2023 is toegewerkt naar een Forensische Dienst Limburg, waarbij de twee Limburgse GGD'en nauw samenwerken en samen verantwoordelijk zijn voor de forensische geneeskunde.

Aanbevelingen commissie Hoes

De commissie Hoes heeft in 2017 aan de Tweede Kamer het adviesrapport 'Toekomst voor de forensische geneeskunde' aangeboden, waarin zij aanbevelingen doet over een toekomst-bestendige, kwalitatief goede en financieel beheersbare uitvoering van de forensische geneeskunde. Forensische geneeskunde en lijkschouw worden daarin als overheidstaak gezien en niet geschikt geacht voor de commerciële markt of aanbesteding. Medische arrestantenzorg daarentegen wordt als afzonderlijke discipline gezien. Volgens de commissie is het een private taak vanuit een publieke verantwoordelijkheid die kan worden aanbesteed. De politie is in 2023 opnieuw gestart met een aanbesteding voor de medische arrestantenzorg. Verwacht wordt dat in mei 2024 de gunning plaatsvindt en in 2025 de implementatie.

Trends

Lijkschouw (aantal per jaar)

2020	480
2021	466
2022	555
2023	532

Euthanasie (aantal per jaar)

2020	300
2021	337
2022	399
2023	425

NODOK Onderzoek (aantal per jaar)

2020	2
2021	1
2022	5
2023	5

NODOK Meldingen (aantal per jaar)

2020	37
2021	33
2022	29
2023	43

FMEK (aantal per jaar)

2020	2
2021	21
2022	24
2023	17

GHOR

De Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) Zuid-Limburg verbindt partners tussen zorg en veiligheid. Samen met geneeskundige- en veiligheidspartners zorgt de GHOR voor een goede voorbereiding op een crisis of ramp. Tijdens een crisis of ramp coördineert de GHOR de inzet van de zorgorganisaties in de regio. Hierdoor wordt de zorgcontinuïteit in de regio geborgd. De patiënt krijgt snel de juiste zorg op de juiste plek. Tevens ondersteunt de GHOR het besluitvormingsproces tijdens een crisis door het delen van informatie en vertegenwoordiging van het geneeskundige netwerk bij veiligheidspartners (veiligheidsregio, brandweer, gemeenten en politie).

Informatiemanagement in de zorgketen

Bij het voorkomen van ongevallen en rampen is crisiscommunicatie van cruciaal belang. Na de hoogwaterramp van juli 2021 en de COVID-19 crisis is het belang van een goede informatievoorziening naar alle zorgpartners benadrukt. De GHOR Zuid Limburg pakt dit in nauwe samenwerking met de GHOR Limburg-Noord en het Netwerk Acute Zorg op door de informatievoorziening te verbeteren in de fase van risicomonitoring en crisisbeheersing.

Tijdens de risicomonitoring en crisisbeheersing kunnen zorgpartners gebruik maken van verschillende informatieplatformen die in de infographic te zien zijn en onderstaand worden toegelicht.

Risicomonitoring

Begin 2023 is het samenwerkingsplatform Zorgpartners Limburg opnieuw ingericht waarbij de focus ligt op:

1. Het komen tot een gedeeld landelijk en regionaal situatiebeeld van de acute en niet-acute zorg;
2. Het delen van plannen en procedures, denk aan continuïteitsplannen, instructies en formulieren. Landelijke en regionale informatie wordt gedeeld per thema;
3. Een plek om kennis en ervaringen te delen door onderling vragen aan alle zorgpartners te stellen. Via vraag en antwoord kunnen deze vragen worden geplaatst.

Er wordt regelmatig een nieuwsbrief gedeeld met de zorgpartners over relevante ontwikkelingen op het gebied van risicomonitoring en crisisbeheersing. Ook wordt nieuwe, landelijke of regionale planvorming beschreven. Bovendien worden toekomstige data van relevante bijeenkomsten gedeeld, evenals een terugblik op evenementen gegeven.

Daarbij geeft Het Veiligheidsbeeld Limburg inzicht in de actuele risico's en dreigingen en signaleert verhoogde dreigingen waarop geanticipeerd kan worden. De GHOR geeft binnen het Veiligheidsbeeld invulling aan de tegel 'Zorg en gezondheid'. Hierin worden de ontwikkelingen rond infectieziekten, dierziekten en zorgcontinuïteit wekelijks bijgehouden.

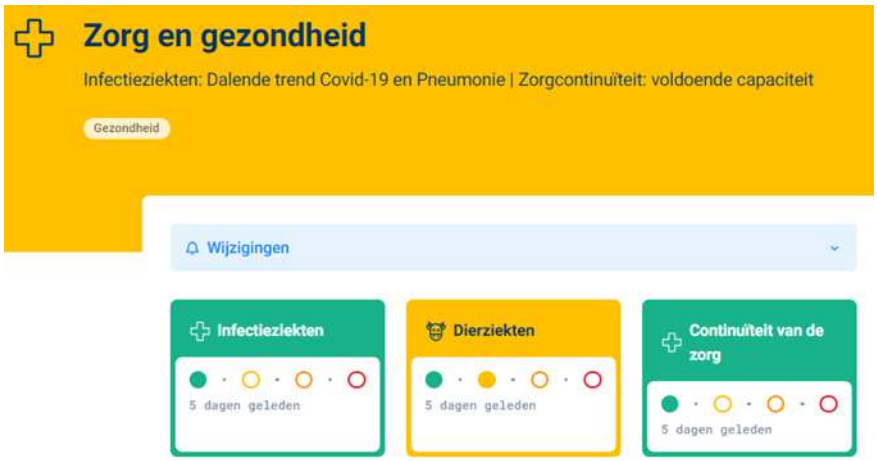

Informatiedeling tijdens de crisisbeheersingsfase

Om de informatiedeling tijdens de crisisbeheersingsfase te verbeteren is in 2023 een doorstart gemaakt met het project 'Zorg voor Verbinding'. Het project Zorg voor Verbinding ontwikkelt een informatiemanagementsysteem voor en met alle zorgpartners in Limburg. Dit systeem richt zich op het verzamelen en delen van informatie tijdens een crisis of ramp, vanaf GRIP 2. Zorgpartners kunnen hierdoor actief meelezen met het multidisciplinair situatiebeeld en geografisch plot van de Veiligheidsregio. Bovendien is er inzicht in het geneeskundige totaalbeeld en de situatie in andere zorgsectoren. Daarnaast zijn zorginstellingen in staat de eigen situatie en knelpunten te delen. Met als resultaat dat informatie tijdens een crisis sneller gedeeld kan worden en er beter op geanticipeerd kan worden.

Zorgrisicoprofiel

In 2023 is de GHOR Zuid-Limburg in samenwerking met GHOR Limburg Noord, het Netwerk Acute Zorg en alle zorgorganisaties in Limburg aan de slag gegaan met het Zorgrisicoprofiel.

Een Zorgrisicoprofiel is een document dat per Veiligheidsregio weergeeft welke soort incidenten de grootste impact hebben op de zorg. Het Zorgrisicoprofiel kan beschouwd worden als een aanvulling op het Regionaal Risicoprofiel (RRP) en het Provinciaal Risicoprofiel. Het RRP stelt elke regio op conform de Wet Veiligheidsregio's. Het Provinciaal Risicoprofiel is voortgekomen uit de intensievere samenwerking tussen de Veiligheidsregio's Limburg-Noord en Zuid-Limburg. Het Zorgrisicoprofiel bouwt voort op deze nauwe samenwerking.

Het doel van het Zorgrisicoprofiel is dat iedere zorgorganisatie zich voorbereidt op mogelijke rampen en crises. Het is een overkoepelend beeld op risico's en mogelijkheden voor de gehele zorgketen en wat de onderlinge afhankelijkheid is tussen organisaties.

Waarom een zorgrisicoprofiel?

In Limburg treffen zorgorganisaties los van elkaar voorbereidingen op mogelijke rampen en crises. Tot nu toe ontbreekt hierbij het overkoepelende beeld op wat risico's en mogelijkheden zijn voor de gehele zorgketen en wat de onderlinge afhankelijkheden zijn tussen zorgorganisaties. Het Zorgrisicoprofiel maakt dit inzichtelijk. Daarmee wordt het mogelijk om gezamenlijk prioriteiten te stellen bij het ontwikkelen van beleidsplannen en het opleiden, trainen en oefenen voor de meest risicovolle incidenttypen.

Samen hebben GHOR Zuid-Limburg, GHOR Limburg Noord, Netwerk Acute Zorg en de zorgorganisaties in Limburg in een interactieve bijeenkomst zes incidenttypen gekozen en voor elk van deze incidenttypen is in samenwerking met verscheidene zorgorganisaties een incident-beschrijving opgesteld.

GHOR gaat over naar Veiligheidsregio Limburg

De GHOR zal per 1 januari 2025 onderdeel uitmaken van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Gedurende 2023 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart om de officiële overgang soepel te laten verlopen. Dit gebeurt vanwege de toenemende druk en de noodzaak om de crisisbeheersing in Zuid-Limburg verder te versterken. Ook vanwege de positie die de GHOR op dit moment binnen de GGD inneemt, die door het vertrek van de ambulancezorg (fusie van Zuid-Limburg en Noord-Limburg) niet meer onderdeel is van een eigenstandige afdeling (voorheen Acute Zorg). De taak van de GHOR sluit niet meer direct aan bij het domein van preventieve gezondheidszorg, maar horen meer thuis bij die van de veiligheidsregio.

Trends

Aantal maatwerkadviezen voor evenementen met een verhoogd risico

2020	19
2021	34
2022	199
2023	261

Totaal aantal GRIP-incidenten per jaar

2020	126
2021	122
2022	111
2023	116

GRIP-incidenten per jaar

	GRIP 0	**GRIP 1**	**GRIP 2**	**GRIP 3**	**GRIP 4**
2020	104	18	3	-	1
2021	97	20	3	-	2
2022	96	11	4	-	-
2023	105	11	-	-	-

Rekening van baten en lasten 2023 GGD

Rekening van baten en lasten **GGD**	Rekening 2023 in €	Begroting na wijzigingen 2023 in €
Opbrengsten		
Bijdrage gemeenten basispakket	8.668.592	8.814.129
Tarieven gemeenten	2.153.883	3.236.000
Overige bijdrage (centrum)gemeente	768.360	-
Bijdrage Rijk/Provincies	7.044.959	8.647.000
Overige bijdragen	11.272.501	1.450.000
Onvoorzien	-	-
Incidentele baten	113.333	97.000
Totale opbrengsten	30.021.628	22.244.129
Exploitatiekosten		
Personeelslasten	17.593.043	14.117.824
Huisvestingslasten	2.430.494	1.316.000
Afschrijvingslasten	15.533	7.000
Rentelasten en bankkosten	53.166	5.000
Beheers en adm. lasten	1.313.035	437.500
Lasten vervoermiddelen	84.254	250.000
Lasten automatisering	1.033.792	1.097.000
Lasten medische middelen	843.244	543.000
Lasten uitvoering derden	1.361.752	373.000
Incidentele lasten	182.410	96.000
Totale lasten	24.910.723	18.242.324
Algemene dekkingsmiddelen	677.192	650.000
Overhead	4.473.519	4.651.805
Resultaat voor vennootschapsbelasting	1.314.578	-
Vennootschapsbelasting	-	-
Mutaties in reserves gedurende het jaar	-	-
Nog te bestemmen resultaat	1.314.578	-

Programma Jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is het fundament voor een gezonde jeugd. Alle ouders en kinderen kunnen er terecht voor informatie en ondersteuning op het gebied van een gezonde, veilige ontwikkeling en positieve opvoeding. De JGZ heeft hierdoor als enige partij in de gezondheidszorg en het sociaal domein vrijwel alle kinderen in Nederland in beeld en weet of ze gezond opgroeien.

Op 3 juli 2018 besloten de zestien gemeenten in Zuid-Limburg unaniem voor het samenvoegen van de vier organisaties voor jeugdgezondheidszorg (JGZ) in Zuid-Limburg. De gemeenten spraken hiermee de wens uit dat elk kind, ongeacht in welke Zuid-Limburgse gemeente het opgroeit, recht heeft op dezelfde goede kwaliteit van zorg en ondersteuning van de JGZ. Ook hebben gemeenten de ambitie uitgesproken om de groep kinderen in Zuid-Limburg waar het goed mee gaat groter te maken.

Hananja Boonen, Staf-arts / Arts M+G / Jeugdarts

Naar zorg op maat voor alle jeugdigen

Niet meer dezelfde zorg voor iedereen, maar zorg op maat, zodat alle jeugdigen gelijke kansen krijgen om gezond en veilig op te groeien. Dat was in 2022 in de kern de boodschap van het vernieuwde Landelijk Professioneel Kader. ''Voor ons was 2023 het jaar waarin we de eerste stappen hebben gezet om onze JGZ om te vormen naar die zorg op maat'', vertelt Hananja Boonen.

Zij werkte langere tijd als jeugdarts en is nu stafarts en arts Maatschappij + Gezondheid. ''Als stafarts kijk ik niet alleen naar kinderen op individueel niveau, maar ook op groepsniveau. Dan gaat het om de vraag hoe je de gezondheid van die groep kunt verbeteren. Verder volg ik de ontwikkelingen in de JGZ. Die probeer ik te vertalen naar de spreekkamer van de jeugdarts en daarbuiten. Want juist daarbuiten heb je vaak meer impact. Zo kun je ieder kind individueel voedingsadviezen geven, maar als een kind dan terugkeert naar een ongezonde omgeving heeft dat niet veel effect. Voor kinderen in ongezonde wijken, is het opzetten van een Gezonde Basisschool van de Toekomst dan bijvoorbeeld een beter alternatief. Dat is waar we als GGD met de Trendbreukaanpak ook in 2023 op hebben ingezet; dan gaat het eveneens om interventies op collectief niveau.''

Tegelijkertijd wordt de Jeugdgezondheidszorg omgevormd naar zorg op maat. Het standaardpakket met de vaste momenten waarop de JGZ kinderen van 0 tot 18 jaar ziet, zal verdwijnen. ''We willen veel meer toe naar de vraag: wat is er op dit moment nodig voor dit kind? En dat is niet voor iedereen hetzelfde. Voor een kind waar het goed mee gaat, zijn minder contactmomenten wellicht mogelijk. Terwijl in een ander gezin zo veel problemen bestaan, dat je hier meer tijd in gaat investeren. Bovendien kan het zijn dat je meer inhaakt op specifieke thema's die bij een kind spelen.''

Op dit moment worden verschillende varianten ontwikkeld om ouders aan te bieden. Het kan gaan om fysieke contactmomenten (thuis, bij de GGD, op school etc.), maar ook digitaal (Teams, chat, nieuwsbrieven etc.), of blended care (combinatie van fysiek en digitaal).

De manier waarop de JGZ mensen informeert, wordt bovendien anders, uitgebreider. Niet alleen in de spreekkamer, maar daarnaast via bijvoorbeeld een nieuwsbrief of webinar. ''Met die nieuwsbrief zijn we al begonnen. Maar we zitten nog in de beginfase en blijven zoeken naar andere manieren, zodat het arsenaal waaruit je als professional kunt kiezen steeds groter wordt. Zorg op maat bieden, betekent ook investeren in vakmanschap. De JGZ investeert in het opleiden van de JGZ-professionals. Zo hebben we het afgelopen jaar veel jeugdverpleegkundigen opgeleid tot pluis/niet plus verpleegkundigen; zij kunnen screenend onderzoek doen bij kinderen van drie, vijf en veertien maanden (ogen, oren, hart, testes). Verder zijn enkele professionals gestart met de opleiding tot verpleegkundig specialist. In 2024 gaan we verder op deze weg door samen te oefenen in het vormgeven van zorg op maat, zodat we er ruimschoots kunnen zijn voor kinderen.''

Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) verricht preventie voor jeugdigen tot 18 jaar. Het aanbod, vastgelegd in het basispakket JGZ, bestaat uit het rijksvaccinatieprogramma, screening-programma's, voorlichting en advies ter preventie van ontwikkelingsachterstanden. De JGZ volgt systematisch de psychosociale en fysieke ontwikkeling van alle kinderen, analyseert en beoordeelt deze teneinde de juiste interventies te kunnen ontwikkelen en uitvoeren. Het systematisch volgen van kinderen biedt gemeenten en andere partners informatie voor beleid en uitvoering van o.a. jeugdhulp.

Toename kinderen die recht hebben op jeugdgezondheidszorg

JGZ heeft als doel gezond opgroeien van de Zuid-Limburgse kinderen, zodat kinderen actief (kunnen) deelnemen aan onze samenleving. De ambitie van JGZ is om de groep gezonde kinderen groter te maken dan die nu is en de zorg vooral daar in te zetten waar die het hardst nodig is. Daarmee willen we kansengelijkheid op een goede gezondheid vergroten. Er zijn meer dan 100 duizend kinderen in beeld bij de JGZ in Zuid-Limburg (met een kinddossier in het digitale systeem) , waarvan de meesten bij JGZ in zorg zijn. Er is sprake van een toename in 2023 van circa 1.000 kinderen in zorg vanwege de uitbreiding van activiteiten, zoals de inhaal HPV-vaccinatie bij jongeren en de groep nieuwkomers (kinderen van asielzoekers, van statushouders en van Oekraïense vluchtelingen), terwijl er niet meer kinderen geboren zijn. De kinderen van Oekraïense vluchtelingen zijn volledig opgenomen in de reguliere dienstverlening.

Van alle geboren baby's in Zuid-Limburg (4.608) hebben de meesten een hielprik en gehoor-screening gehad. De toestemmingsprocedure voor wetenschappelijk onderzoek naar de hielprik is veranderd. Werd eerst gevraagd of ouders bezwaar hebben, vanaf 1 januari wordt toestemming gevraagd. Dit is nodig om de voldoen aan de privacywetgeving.

Doorontwikkeling reguliere dienstverlening: passende zorg op maat

Het JGZ dienstverleningspakket is in 2023 verder doorontwikkeld. Geheel in lijn met het vernieuwde Landelijk Professional Kader (LPK) ligt de nadruk op aansluiten bij waar behoefte aan is en doen wat nodig is. Per kind wordt de juiste afweging gemaakt. Dat gebeurt op basis van (wetenschappelijke) kennis en de eigen praktijkervaringen, gecombineerd met de wensen en behoefte van de jeugdige en ouder zelf. Zo beslis je samen, doe je wat werkt én kun je kinderen die een steuntje in de rug nodig hebben iets extra's bieden. Dit is passende zorg op maat. Hiervoor is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de JGZ-dienstverlening (frequentie van de contactmomenten, het sturen van digitale nieuwsbrieven aan ouders met opgroeiende kinderen, taakherschikking van JGZ-functies van arts naar speciaal opgeleide verpleegkundige, toegang tot de GroeiGids-chat voor ouders).

Bijdrage aan Trendbreuk

JGZ levert, naar haar reguliere preventie inzet, een belangrijke bijdrage aan het keren van de ongezonde trend in Zuid-Limburg met het inlopen van gezondheidsachterstanden - primair de doelstelling van het programma Trendbreuk.

Dalende trend vaccinatiegraad

Al enkele jaren is er een gestaag dalende trend in de vaccinatiegraad: gemiddeld 1-3% lager dan in 2022. Het RIVM houdt dit bij en probeert dit te verklaren. Het lagere aantal vaccinaties kan liggen aan het feit dat het een deel van de gegeven vaccinaties anoniem ontvangt. Dit gebeurt als mensen geen toestemming geven om hun gegevens met het RIVM te delen. Ook rapporteert het RIVM dat landelijk minder tieners een vaccinatie halen en iets meer ouders van jonge kinderen negatiever denken over vaccineren. Ook JGZ ziet deze dalende trend en deelt de zorgen van het RIVM. Een hoge vaccinatiegraad (90%) is belangrijk om mensen tegen ernstige ziekten te beschermen en uitbraken van ziekten te voorkomen. Deelname aan het rijksvaccinatieprogramma is gratis in Nederland en via JGZ beschikbaar voor iedereen. Enkele gemeenten zijn onder de kritische grens gekomen en enkele gemeenten bewegen richting die grens. JGZ heeft activiteiten gestart om structureel inzicht te krijgen in verandering in vaccinatiedeelname.

Maternale vaccinaties

Naast het vaccineren tegen kinkhoest is JGZ ook begonnen met het toedienen van de griepprik bij zwangere vrouwen. Omdat dit pas kortgeleden opgestart is, zien we nog maar een bescheiden aantal van 234 zwangere vrouwen die hier gebruik van heeft gemaakt.

Trends

Aantallen: kinderen in Zuid-Limburg

	2020	2021	2022	2023
In Beeld	93.238	93.580	100.808	100.400
In Zorg	91.315	91.824	98.982	98.586
In zorg 0-18	89.862	89.538	90.304	90.522
Geboortes	4.588[13]	4.829	4.649	4.608
1e hielprik	4.215	4.677	4.513	4.282
1e gehoorscreening	4.333	4.620	4.459	4.473

*% Vaccinaties**

	(Aantal)	(Aantal)	Zuigelingen tot 2 jaar (%)						4 jaar (%)	9 jaar (%)		12/13 jaar meisjes (%)	14 jaar (%)
	Maternale Kinkhoest[14]	Maternale Griepprik[15]	DKTP	Hib	HepB	Pneu	BMR	Men ACWY	DKTP	DTP	BMR	HPV	Men-ACWY
2020	3.519	-	91,6	92,8	91,5	92,3	93,1	92,7	91,1	90,9	91,4	53,1	88,4
2021	3.439	-	93,2	93,9	93,0	93,5	94,2	94,0	90,1	91,6	91,7	63,6	90,7
2022	3.297	234	89,8	90,6	89,9	90,8	92,7	93,0	90,5	89,7	90,1	70,4	87,0

Stevig Ouderschap en VoorZorg

	Stevig Ouderschap	VoorZorg
Nieuw gestarte trajecten 2023	127	26
Trajecten die doorlopen	109	36
Totaal gezinnen in zorg 2023	236	62

[13] *Aantal kinderen 1e hielprik en gehoorscreening bevat hoog aantal onbekenden, dit heeft te maken met adreskoppeling in kinddossier+. Vaak is adres van kind nog niet bekend wanneer wel al hielprik / gehoorscreening is gezet.*
[14] *Aantal zwangeren gevaccineerd.*
[15] *Aantal zwangeren gevaccineerd.*

Opkomstpercentage contactmomenten

Contactmomenten (%)	2020	2021	2022	2023
Postnatale huisbezoek	99,55	99,52	99.66	99,52
4 weken	97,96	97,67	97,57	97,36
8 weken	97,40	97,03	96,59	96,94
3 maanden	97,05	96,47	97,03	97,03
4 maanden[16]	96,20	98,53	95,96	94,64
5 maanden	96,51	96,66	96,28	96,09
6 maanden	97,04	-	-	-
7 maanden[16]	97,18	95,74	95,46	92,66
9 maanden	94,18	94,26	84,55	94,70
11 maanden	94,07	95,30	93,99	93,65
14 maanden	91,71	93,72	93,80	93,60
18 maanden[16]	91,54	90,36	92,43	92,42
2 jaar	91,71	91,33	91,24	92,52
3 jaar / 6 maanden[15]	91,51	90,87	94,74	88,37
3 jaar / 9 maanden	88,75	91,53	90,32	90,10
5 / 6 jaar	96,37	88,78	88,23	87,24
10 jaar	-	74,60	92,92	95,91
2de klas VO	-	76,34	75,29	85,36

Belangrijk bij duiding van de cijfers:

- Het verschil tussen kinderen in zorg en kinderen in zorg 0-18 betreft de leeftijdsgrens van 0 tot 18 jaar. Denk hierbij aan kinderen met speciaal onderwijs die langer gebruikmaken van JGZ dan de reguliere zorg (t/m 23 jaar). Maar ook zwangere vrouwen die prenatale zorg voor hun ongeboren kind ontvangen zitten in dit verschil.

[16] *Flexibel CM*

Rekening van baten en lasten 2023 JGZ

Rekening van baten en lasten **JGZ**	Rekening 2023 in €	Begroting na wijzigingen 2023 in €
Opbrengsten		
Bijdrage gemeenten basispakket	19.112.227	19.112.216
Tarieven gemeenten	1.191.974	1.054.000
Bijdrage centrumgemeente	-	-
Bijdrage Rijk/Provincies	950.213	242.000
Overige bijdragen	870.114	891.000
Onvoorzien	-	-
Incidentele baten	9.225	-
Totale opbrengsten	21.133.753	21.299.216
Exploitatiekosten		
Personeelslasten	14.727.335	14.848.388
Huisvestingslasten	1.849.126	1.518.300
Afschrijvingslasten	128.023	96.000
Rentelasten en bankkosten	20.802	-
Beheers en adm. lasten	132.571	147.000
Lasten vervoermiddelen	71	-
Lasten automatisering	331.423	228.000
Lasten medische middelen	105.911	61.000
Lasten uitvoering derden	19.963	2.000
Onvoorzien	-	-
Incidentele lasten	1.781	-
Totale exploitatiekosten	17.317.006	16.900.688
Overhead	5.079.467	4.398.528
Resultaat voor vennootschapsbelasting	-262.720	-
Vennootschapsbelasting	-	-
Mutaties in reserves gedurende het jaar	-	-
Nog te bestemmen resultaat	-262.720	-

Programma Veilig Thuis

Ieder mens heeft recht op een veilig thuis en een stabiele leefomgeving. Door huiselijk geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling en seksueel geweld is dit niet voor iedereen vanzelfsprekend. Veilig Thuis is er voor iedereen die met geweld in afhankelijkheidsrelaties te maken heeft. We geven advies, bieden een helpende hand, doorbreken acuut onveilige situaties en zetten mensen in beweging. Veilig Thuis werkt vanuit risico-gestuurde ketensamenwerking, dat wil zeggen eerst werken aan directe veiligheid, dan zorg voor stabiele veiligheid. Dit met als motto: een veilig thuis, dat doen we samen!

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt voor geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en biedt advies en ondersteuning aan iedereen die hiermee te maken heeft: burgers én professionals. Veilig Thuis is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar.

Veilig Thuis

Professionalisering en doorontwikkeling medewerkers

Medewerkers van Veilig Thuis (VT) zijn vanuit een professionele houding zeer gecommitteerd aan hun werk. Van medewerkers wordt ook verwacht zich professioneel te blijven ontwikkelen. Daar is continue aandacht voor.

Door middel van een monitor kan elke medewerker volgen hoe efficiënt de taken worden uitgevoerd. Daaruit blijkt dat er een optimale inzet is gepleegd van en door de medewerkers ten behoeve van de cliënten van Veilig Thuis. Het betekent niet dat in alle casuïstiek de veiligheid (duurzaam) is hersteld, maar wel dat er opvolging is gegeven aan een adviesvraag of melding conform het handelingsprotocol gericht op herstel van acute en/of duurzame veiligheid. Door gestructureerde inzet op werkbegeleiding van de medewerkers en het aanbieden van (bij)scholing kunnen medewerkers optimaal functioneren en rekenen op begeleiding of sturing waar nodig.

De organisatiestructuur van VT is versterkt. Er is een nieuwe indeling van medewerkers gemaakt in gebiedsteams waaraan bovendien een gedagswetenschapper en vertrouwensarts zijn gekoppeld. Zo zijn alle disciplines op gebiedsniveau inzetbaar en wordt de samenwerking met lokale partners verbeterd doordat duidelijk is wie binnen dat gebied werkzaam is.

Binnen de afdeling wordt optimaal samengewerkt: nieuwe collega's volgden de basisopleiding en werden begeleid om zo snel mogelijk mee te kunnen draaien in het team. Vanuit het begrip 'lerend werkend' is de dienstverlening continu naar een hoger plan getild. Zo is er een klanttevredenheids-onderzoek uitgevoerd en daaruit blijkt dat de cliënten de inzet van Veilig Thuis als voldoende ervaren.

Ook werden 19 klachtgesprekken gevoerd. Deze feedback is gebruikt om de dienstverlening verder te verbeteren. Conform de cyclus plan-do-check-act is doorlopend de werkbaarheid, haalbaarheid en effectiviteit van de werkprocessen geëvalueerd in 2023. Ook is met netwerkpartners aandacht aan de samenwerking besteed om deze naar een hoger plan te tillen. Niet alleen is op deze wijze de samenwerking met netwerkpartners geoptimaliseerd, maar is ook de samenwerking met GGD-afdelingen versterkt.

Professionalisering en doorontwikkeling middelen

Er is veel aandacht besteed aan tools en methodieken om verbetering van de interne organisatie en werkwijze te realiseren. Dat gaat van het registratiesysteem tot aan een dashboard per medewerker. Ook is de zichtbaarheid en benaderbaarheid van VT bevorderd. Dat betreft de leesbaarheid van brieven aan cliënten en foldermateriaal, het aanbieden van informatiematerialen, de berichten op sociale media en de bijdrage aan campagnes om aandacht te vragen voor het belang van signaleren en bewustwording over diverse vormen van geweld te vergroten. Voorbeelden hiervan zijn de Orange The World campagne tegen geweld tegen vrouwen en meisjes en de campagne Knuffels kunnen niet praten van de Beweging Limburg Tegen Kindermishandeling.

In het kader van professioneel werken zijn er effectieve werkwijzen en methodieken ontwikkeld en geïmplementeerd. Zo is er in een pilot met 90 kinderen gesproken conform het NICHD-protocol. Dit is een wetenschappelijke werkwijze om kinderverhoren af te nemen. In 2023 zijn collega's getraind om kindgesprekken te kunnen voeren conform dit protocol.

Trends

Meldingen (aantal per jaar)

2020	4.322
2021	4.267
2022	4.192
2023	4.516

Adviezen (aantal per jaar)

2020	4.055
2021	3.772
2022	5.282
2023	5.480

Rekening van baten en lasten 2023 VT

Rekening van baten en lasten VT	Rekening 2023 in €	Begroting na wijzigingen 2023 in €
Opbrengsten		
Bijdrage gemeenten basispakket	6.860.777	6.860.776
Tarieven gemeenten	14.145	-
Bijdrage centrumgemeente	1.128.310	1.128.310
Bijdrage Rijk/Provincies	-	-
Overige bijdragen	9.500	-
Onvoorzien	-	-
Incidentele baten	326	-
Totale opbrengsten	8.013.058	7.865.503
Exploitatiekosten		
Personeelslasten	5.391.461	6.499.798
Huisvestingslasten	342.635	98.000
Afschrijvingslasten	-	-
Rentelasten en bankkosten	-	-
Beheers en adm. lasten	91.025	60.500
Lasten vervoermiddelen	-	-
Lasten automatisering	100.039	60.000
Lasten medische middelen	-	-
Lasten uitvoering derden	-	-
Onvoorzien	-	-
Incidentele lasten	-	-
Totale exploitatiekosten	5.925.160	6.718.298
Overhead	2.041.869	1.270.788
Resultaat voor vennootschapsbelasting	46.029	-
Vennootschapsbelasting	-	-
Mutaties in reserves gedurende het jaar	-	-
Nog te bestemmen resultaat	46.029	-